

Harvard Üniversitesi Yedikule Bostanları'nda derste!

ELİF İNCE (mailto:elif.ince@radikal.com.tr)

Çevre / 16/08/2014

Harvard Üniversitesi, yaz okulu kapsamında İstanbul'un tarihi bostanları üzerine bir ders açtı. Geçen yaz bir kısmı belediye tarafından molozla kaplanan tarihi Yedikule Bostanları'na odaklanan derste öğrenciler, bostanların geçmişi Bizans-Osmanlı arşivlerinden, bugünü ise nesillerdir Yedikule'de tarım yapan bostancılardan öğreniyor.

İSTANBUL - ABD'nin tanınan üniversitelerinden Harvard, yaz okulu kapsamında İstanbul'un tarihi bostanları üzerine bir ders açtı. 30 Haziran'dan beri devam eden altı haftalık derste öğrenciler ağırlıklı olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Fatih Belediyesi'nin geçen yaz bir kısmını molozla kapladığı tarihi Yedikule Bostanları'na odaklanıyor.

'Şehir ve tarım: İstanbul'un tarihi bostanlarını korumak ve çalışmak' adlı dersin öğretmenleri; Harvard Üniversitesi tarih bölümünden Prof. Dr. Cemal Kafadar ve Harvard'da Osmanlı tarihi üzerine doktora yapan Aleksandar Sopov.

Harvard'da bir ders açma fikrinin geçen yaz Yedikule Bostanlar molozla kaplandıktan sonra ortaya çıktığını anlatan Sopov, "Kent içi tarım, Kuzey Amerika'da akademik çevrelerde giderek daha çok ilgi çeken bir konu. Dünyanın dört bir yanından bilim insanları bizimle iletişime geçerek İstanbul'daki tarihi bostanlarla ilgili sorular soruyor. Çünkü tüm eski Osmanlı coğrafyası içinde Yedikule Bostanları'nın bir eşi yok. Osmanlı bostanlarından şehir içinde kalanların sayısı zaten çok az. Üstelik Yedikule Bostanları'nda Osmanlı'dan kalan su kuyuları, kanallar ve setler hala yerinde ve nesillerdir burada tarım yapan bostancılar tarafından kullanılıyor. Dolayısıyla öğrenciler için bu bostanlar arşiv belgelerinden de öte, yaşayan bir tarih niteliğinde" diye konuştu.

'BUNDAN GÜZEL LABORATUVAR BULUNMAZ'

Dersler sırasında öğrenciler bir yandan Bizans ve Osmanlı'dan kalma haritalar ve belgeleri incelerken diğer yandan Yedikule bostancılarından geleneksel tava sulama yöntemlerini öğrendi, bostanların güncel haritalarını çıkarttı ve mikroskopla bitkilerden örnekler inceledi.

Harvard Üniversitesi'nden Prof. Dr. Cemal Kafadar, bostanlardan öğrenilecek çok şey olduğunu belirtti. Kafadar, "Geçen yaz bostanlara molozlar döküldüğünde sesimizi çıkarmak üzere düzenlediğimiz basın toplantısında söylediğim gibi, eğer Milli Eğitim Bakanı ve diğer ilgililer gençleri çevre bilinci ile yetiştirmek konusunda ciddiye alırsa bundan güzel laboratuvar bulunamaz. Her anlamında ayağı bu toprağa basan, hem geçmişini kucaklayan hem de 21. yüzyılın çevreci arayışlarına ışık tutan bir eğitim ve kamuoyu bilinçlendirme yöntemi arıyorlarsa işte buradan başlayabilirler. Hem de Yedikule halkının bu mirastan gurur duymasını sağlayabilirler" diye konuştu.

'KİTAPLARDAN ÖĞRENİLEMEZ'

Derse Harvard Üniversitesi öğrencilerinin yanında ABD'deki Simmons ve Sabancı Üniversitesi'nden de öğrenciler katıldı. Harvard Üniversitesi'nden tarih öğrencisi Michael Luo, "Yedikule'de bostancılar bize geleneksel tava sulama yöntemini öğretti. Bunları kitaplardan, arşiv belgelerinden öğrenmek mümkün değil. Bu gibi bilgilerin kaybolmaması için bostanların yaşaması çok önemli" diye konuştu. Luo, dersin sonunda yazacağı makalede Çin'de ailesinin geçim kaynağı olan 4 bin senelik tarım alanlarının Yangtze nehrine yapılan dev bir barajın altında kalmasıyla Yedikule Bostanları'nın başına gelenleri karşılaştıracaklarını anlattı. Luo, "Hızlı büyümeye çalışan tüm bu şehirlerde tarım alanları yok ediliyor, ekolojik denge bozuluyor ve geçimini buradan sağlayanlar da işsiz bırakılıyor." dedi. Simmons Üniversitesi'nde tarih ve bilgi bilimi üzerine yüksek lisans yapan Katie Mika da "Binlerce yıldır yaşayan bostanların yapılaşmaya açılması veya herhangi başka bir şehirde karşılaşılabileceğiniz bir parka çevrilmesi büyük bir tehdit. Bunu asla görmeyeceğimizi umuyorum" dedi.

'BÜYÜK BİR BAŞARININ YADİGARİ'

Bostanların yok edilmesinin İstanbul için büyük bir kayıp olacağını belirten Prof. Dr. Cemal Kafadar, "Osmanlı' gibi, 'ecdad' gibi kelimeleri ağızlarından düşürmeyenlerin İstanbul'un Osmanlı ve gayri ecdad yadigarlarına indirdiği darbelerin belki de en önemlisi bostanların yok edilmesi. Coğrafyasının eşsiz doğal imkanlarını zedeledikten değerlendiren öncü ve ince bir şehirlî yaşamla birleştirdiği için İstanbul yüzyıllarca dünyanın gözdelelerinden olmuş. Kaldığı kadarıyla bostanlar bu büyük başarının yadigarlarıdır. Yaz okuluna katılan öğrencilerimiz ve meslektaşlarımız bugün şehir tarımının, İstanbul'un tarihi bostancılık tecrübesinin ve tabii Yedikule'nin değerini eğitilmiş İstanbullular'dan daha iyi biliyorlar diyebilirim, bunun tersi olması gerekmez mi?" diye konuştu.

Aleksandar Sopov da öğrencilerden bazılarının bostanları bitirme tezlerinde de konu edinmeyi planladığını anlatarak, "Bostanlar ve nesillerdir burada çalışan bostancılardan öğrenilecek çok şey var. İBB ve Fatih Belediyesi'ni acilen geçen yaz bostanlara dökülen molozu temizlemeye çağırıyoruz" dedi.

KENT HAKKINDAN BİZANST'TA TARIMA

Derste California Berkeley Üniversitesi'nden Coğrafi Bilgi Sistemi uzmanı Eli Weaverdyck, Notre Dame Üniversitesi'nden Arkeobotanist Chantel White ve Boston Üniversitesi'nde Kültürel Miras alanında doktora öğrencisi Martha Ostovich ders verdi.

Öğrenciler ayrıca Fatih Belediyesi eski İmar Komisyonu üyesi Mimar Gülay Yedekçi, Antropolog Eda Çakmakçı ve Gümüşdere tarım alanlarının korunması için mücadele eden Ziraat Mühendisi Beyhan Uzunçarşılı'nın da deneyimlerini dindedi, Yedikule mahallesi sakinleriyle röportajlar yaptı.

Dersin okuma listesinde David Harvey'in kent hakkı üzerine metinleri, Raymond Williams'ın 'Kır ve Şehir' kitabı, Roma ve Bizans'ta tarım yöntemlerini anlatan Geoponica gibi birçok kaynak var. Ders programı ve diğer detaylar için İngilizce içerikli cityandagricultureistanbul.org (<http://cityandagricultureistanbul.org>) adresi ziyaret edilebilir.

(<https://plus.google.com/111139069635417829913>)